

Arheoloģiskās senlietas

Publicēts: 23.09.2020.

Visā pasaulē nelikumīgi mantraču rakumi, arheoloģisko senlietu laupīšana, zādzība, nelikumīga tirdzniecība un izvešana no valsts ir viens no lielākajiem draudiem kultūras mantojuma saglabāšanai un aizsardzībai.

Arheoloģisko senlietu nelikumīga tirdzniecība veicina arheoloģisko vietu izpostīšanu, kā arī kultūras vērtību nelikumīgu ieviešanu, izvešanu un īpašumtiesību maiņu. Iespējams, vislielākos zaudējumus rada tieši arheoloģisko vietu iznīcināšana. Personas, kas veic nelikumīgus izrakumus, nav kvalificēti speciālisti, viņi neizmanto un nepārvalda piemērotas arheoloģiskās izpētes metodes. Nezinātniski veikti arheoloģiskie izrakumi padara par neiespējamu atjaunot svarīgus faktus par cilvēces vēsturi. Zinātnei tie ir zuduši fakti, jo nav iespējams veikt patiesu vēsturisko rekonstrukciju. Iznīcinātais konteksts ir daudz svarīgāks par atrasto priekšmetu.

[Par objektiem, kas atrasti zemē, virs zemes, ūdenī, būvēs vai to daļās un atliekās un kuriem varētu būt mākslinieciska, arheoloģiska, zinātniska, vēsturiska vai citāda kultūras vērtība, kā arī par to atrašanās vietu un apstākļiem atradējam nekavējoties, bet ne vēlāk kā piecu dienu laikā, rakstveidā jāpaziņo Nacionālajai kultūras mantojuma pārvaldei.](#)

Metāla detektori

Nopietnu apdraudējumu Latvijas arheoloģiskajam materiālam rada senlietu meklēšana, it īpaši izmantojot metāla detektorus. Notiekot nezinātniskiem rakšanas darbiem arheoloģiski nozīmīgās vietās, tiek sajaukti zemes slāņi un neatgriezeniski zaudēta informācija par Latvijas senāko vēsturi, tādā veidā tiek iznīcinātas sabiedrībai nozīmīgas vēsturiskas liecības un izpostīti gan valsts aizsargājамie kultūras pieminekļi, gan līdz šim neatklātas senvietas, kas vēl nav iekļautas Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā.

Latvijas Republikas teritorijā ir aizliegts izmantot metāla detektorus kultūras pieminekļa un tā aizsardzības zonas izpētē bez Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes (NKMP) izsniegtas atļaujas. Kā arī bez nekustamā īpašuma īpašnieka atļaujas ir aizliegts izmantot ierīces metāla priekšmetu un materiāla blīvuma noteikšanai.

Attēls: I. Berga-Muižniece

<https://www.nkmp.gov.lv/lv/arheologiskas-senlietas>

